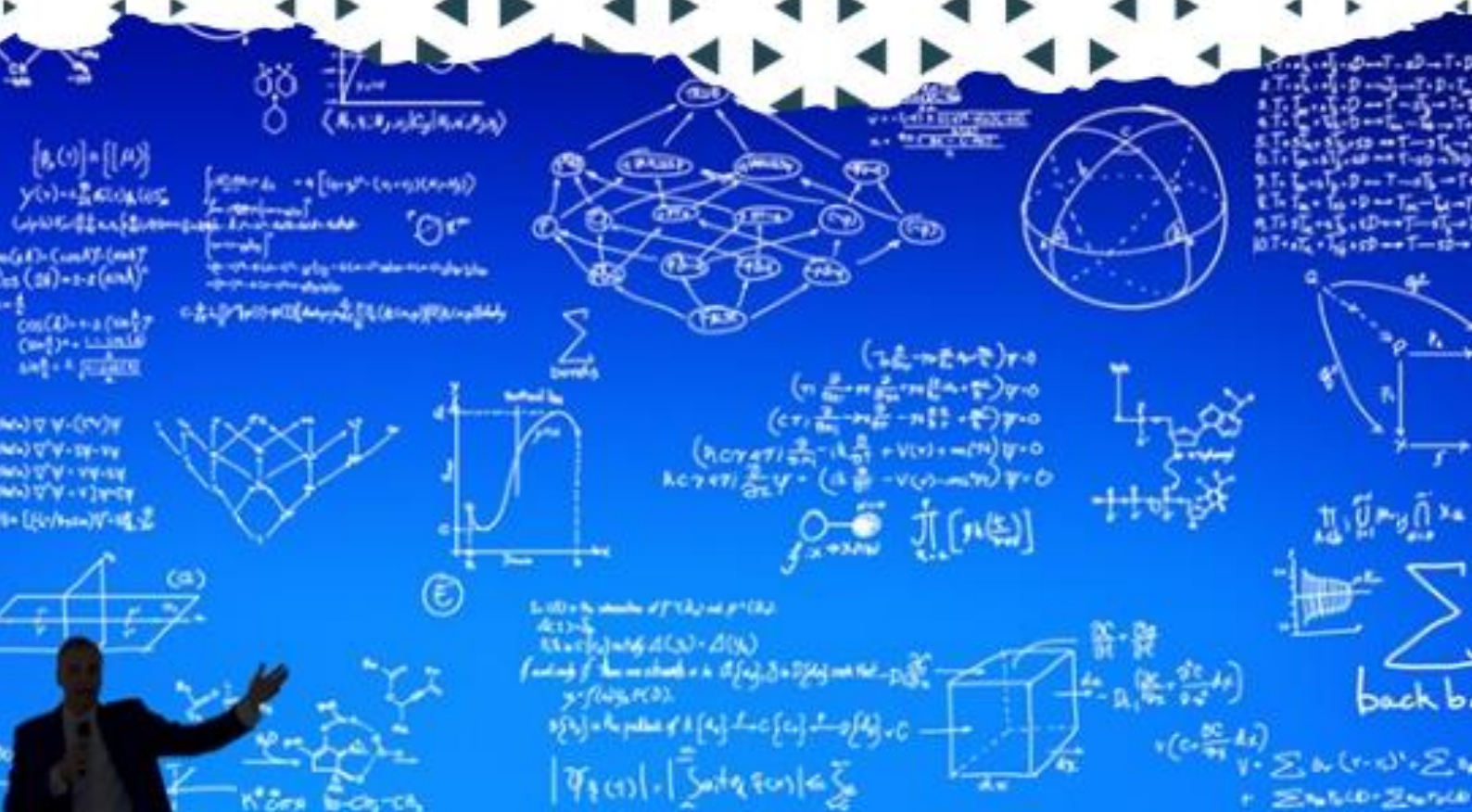

INNOVATIVE WORLD
Ilmiy tadqiqotlar markazi

ZAMONAVIY ILM-FAN VA TA'LIM: MUAMMO VA YECHIMLAR ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

**«INNOVATIVE WORLD» ILMIY TADQIQOTLARNI QO'LLAB-
QUVVATLASH MARKAZI**

**«ZAMONAVIY ILM-FAN VA TADQIQOTLAR: MUAMMO VA
YECHIMLAR» NOMLI 2025-YIL № 4-SONLI ILMIY, MASOFAVIY,
ONLAYN KONFERENSIYASI**

**ILMIY-ONLAYN KONFERENSIYA TO'PLAMI
СБОРНИК НАУЧНЫХ-ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЙ
SCIENTIFIC-ONLINE CONFERENCE COLLECTION**

Google Scholar

ResearchGate

zenodo

ADVANCED SCIENCE INDEX

Directory of Research Journals Indexing

www.innoworld.net

O'ZBEKISTON-2025

**« ZAMONAVIY ILM-FAN VA TA'LIM: MUAMMO VA YECHIMLAR » NOMLI
ILMIY, MASOFAVIY, ONLAYN KONFERENSIYASI**

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTINING 2020 YIL 2-MART KUNGI «ILM, MA'RIFAT VA RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH YILI»DA AMALGA OSHIRISHGA OID DAVLAT DASTURI TO'G'RI SIDA»GI FARMONIDA KO'ZDA TUTILGAN VAZIFALARNI IJROSINI TA'MINLASH MAQSADIDA «INNOVATIVE WORLD» MCHJ TOMONIDAN TA'SIS ETILGAN «ORIENTAL JOURNAL ACADEMIC AND MULTIDISCIPLINARY JOURNAL (OJAMR)» ILMIY-USLUBIY JURNALINING (O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI PREZIDENTI ADMINISTRATSIYASI HUZURIDAGI AXBOROT VA OMMAVIY KOMMUNIKASIYALARNI RIVOJLANTIRISH AGENTLIGINING 138572-SONLI GUVOHNOMA HAMDA ISSN 3030-3079) "ZAMONAVIY ILM-FAN VA TA'LIM: MUAMMO VA YECHIMLAR" NOMLI ILMIY, MASOFAVIY RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ONLINE KONFERENSIYASINI E'LON QILADI.

KONFERENSIYA TO'PLAMI ZENODO, OPEN AIRE, OPEN ACCESS VA INTERNET ARCHIVE BAZALARIDA INDEKSLANADI. KONFERENSIYA TO'PLAMIGA DOI RAQAMI BERILADI.

KONFERENSIYA TO'PLAMIGA QUYIDAGI YO'NALISHLAR BO'YICHA MAQOLALAR QABUL QILADI:

1. ANIQ FANLAR
2. TABIIY FANLAR
3. TEXNIKA FANLARI
4. PEDAGOGIKA FANLARI
5. IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLAR
6. TIBBIYOT FANLARI
7. IQTISOD FANLARI
8. QISHLOQ XO'JALIGI FANLARI

ESLATMA! KONFERENSIYA MATERIALLARI TO'PLAMIGA KIRITILGAN MAQOLALARDAGI RAQAMLAR, MA'LUMOTLAR HAQQONIYLIGIGA VA KELITIRILGAN IQTIBOSLAR TO'G'RILIGIGA MUALLIFLAR SHAXSAN JAVOBGARDIRLAR.

Internet va ijtimoiy tarmoqlarda diniy targ'ibotning ta'siri**Zokirjonov Muzaffarbek Zohidjon o'g'li**

Farg'ona davlat universiteti Yurisprudensiya yo'nalishi

1-bosqich 25.87 guruh talabasi

Annotatsiya. Internet va ijtimoiy tarmoqlarda diniy targ'ibotning ta'siri mavzusi bugungi kunda globallashuv va raqamli texnologiyalar sharoitida dolzarb masalalardan biridir. Ushbu maqola diniy targ'ibotning onlayn platformalarda tarqalishi, uning ijtimoiy-psixologik ta'sirlari, amaliy misollar, tahliliy va qiyosiy yondashuvlarni o'rganadi. Maqolada internetning diniy ekstremizmni kuchaytirishi, ijtimoiy tarmoqlarning algoritmlari orqali targ'ibotning kuchayishi, shuningdek, turli mamlakatlar va dinlardagi farqlar tahlil qilinadi. Natijada, diniy targ'ibotning salbiy oqibatlarini yumshatish bo'yicha tavsiyalar beriladi.

Аннотация. Тема влияния религиозной пропаганды в интернете и социальных сетях является актуальной в условиях глобализации и цифровых технологий. В статье исследуются распространение религиозной пропаганды на онлайн-платформах, её социально-психологические эффекты, практические примеры, аналитический и сравнительный подходы. Анализируется роль интернета в усилении религиозного экстремизма, алгоритмы социальных сетей в усилении пропаганды, а также различия в разных странах и религиях. В итоге даются рекомендации по смягчению негативных последствий религиозной пропаганды.

Abstract. The topic of the impact of religious propaganda on the internet and social networks is relevant in the context of globalization and digital technologies. This article explores the dissemination of religious propaganda on online platforms, its socio-psychological effects, practical examples, analytical and comparative approaches.

It analyzes the role of the internet in strengthening religious extremism, the algorithms of social networks in amplifying propaganda, as well as differences across countries and religions. In conclusion, recommendations are provided for mitigating the negative consequences of religious propaganda.

Kalit so'zlar: Diniy targ'ibot, internet, ijtimoiy tarmoqlar, ekstremizm, algoritmlar, ijtimoiy ta'sir, psixologik mexanizmlar, qiyosiy tahlil, raqamli texnologiyalar, globallashuv.

Ключевые слова: Религиозная пропаганда, интернет, социальные сети, экстремизм, алгоритмы, социальное влияние, психологические механизмы, сравнительный анализ, цифровые технологии, глобализация.

Keywords: Religious propaganda, internet, social networks, extremism, algorithms, social impact, psychological mechanisms, comparative analysis, digital technologies, globalization.

Kirish. Zamonaviy dunyoda internet va ijtimoiy tarmoqlar inson hayotining ajralmas qismiga aylandi. Ular axborot almashinuvi, ijtimoiy aloqalar va ma'naviy qadriyatlarni tarqatish uchun qudratli vosita bo'lib xizmat qilmoqda. Biroq, bu platformalar diniy targ'ibotning tarqalishi uchun ham keng imkoniyatlar yaratmoqda, bu esa ijtimoiy va siyosiy jarayonlarga jiddiy ta'sir ko'rsatmoqda. Diniy targ'ibot – bu diniy e'tiqodlarni, qadriyatlar va g'oyalarni targ'ib qilish orqali jamiyatni shakllantirishga qaratilgan faoliyat bo'lib, internet orqali u global miqyosda tarqalmoqda. Bu jarayonning ta'siri, ayniqsa, yosh avlod va ijtimoiy jihatdan zaif guruhlar uchun kuchli bo'lib, ekstremizm, ijtimoiy nizolar va madaniy qarama-qarshiliklarni keltirib chiqarishi mumkin. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2025-yilga kelib, internet foydalanuvchilari soni 5 milliarddan oshib, ijtimoiy tarmoqlar orqali kuniga millionlab diniy mazmundagi kontent tarqalmoqda.

Masalan, Facebook, Twitter (hozirgi X) va Instagram kabi platformalarda diniy guruhlar va tashkilotlar tomonidan yaratilgan sahifalar millionlab obunachilarga ega. Bu platformalar algoritmlari orqali foydalanuvchilarning shaxsiy ma'lumotlarini tahlil qilib, ularga moslashtirilgan diniy kontentni taklif qiladi, bu esa «echo chamber» (aks-sado xonasi) effektini yaratadi – ya'ni, foydalanuvchilar faqat o'z e'tiqodlarini tasdiqlovchi ma'lumotlarni ko'rib chiqadi. Natijada, diniy radikallashtiruv kuchayadi va jamiyatda polarizatsiya (qutblanish) sodir bo'ladi.

Mavzuning dolzarbligi shundan iboratki, diniy targ'ibot internet orqali nafaqat diniy qadriyatlarni tarqatadi, balki siyosiy maqsadlarda ham foydalaniladi. Masalan, Yaqin Sharq mintaqasida diniy ekstremistik guruhlar ijtimoiy tarmoqlardan foydalanib, yoshlarni jalb qilmoqdalar. O'zbekiston kabi mamlakatlarda ham internetning rivojlanishi bilan diniy targ'ibotning ta'siri kuchaymoqda, bu esa milliy xavfsizlik va ijtimoiy barqarorlikka tahdid solmoqda. Ushbu maqola diniy targ'ibotning internet va ijtimoiy tarmoqlardagi ta'sirini chuqur tahlil qilishga qaratilgan bo'lib, amaliy misollar, tahliliy yondashuvlar va qiyosiy tahlillarni o'z ichiga oladi. Maqola strukturasi kirishdan keyin asosiy qismda amaliy, tahliliy va qiyosiy jihatlar batafsil yoritiladi, huloosa esa umumiy xulosalar va tavsiyalarni taqdim etadi.

Davrning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda, maqolada AI sun'iy intellekt va deepfake texnologiyalari kabi yangi elementlarning diniy targ'ibotdagi ro'li ham ko'rib chiqiladi. Masalan, 2020-2025-yillarda ijtimoiy tarmoqlarda AI orqali yaratilgan diniy kontentning hajmi keskin oshgan, bu esa foydalanuvchilarni aldash va manipulyatsiya qilish imkoniyatlarini kengaytirgan. Shu sababli, ushbu tadqiqot nafaqat nazariy, balki amaliy ahamiyatga ega bo'lib, diniy targ'ibotning salbiy ta'sirlarini yumshatish yo'llarini taklif qiladi.

Asosiy qism. Internet va ijtimoiy tarmoqlarda diniy targ'ibotning amaliy ta'siri real hayotdagi voqealar va misollar orqali yaqqol namoyon bo'ladi. Masalan, ISIS (Islomiy Davlat) guruhining ijtimoiy tarmoqlardan foydalanishi diniy targ'ibotning qudratini ko'rsatadi.

2014-2020-yillarda ISIS Twitter va Facebook orqali minglab videolar va postlarni tarqatib, yoshlarni jalb qilgan. Tadqiqotlarga ko'ra, bu guruhning 90% dan ortiq rekrutlari ijtimoiy tarmoqlar orqali jalb qilingan. O'zbekiston kontekstida ham shunga o'xshash holatlar kuzatilmoqda: 2023-yilda O'zbekiston Ichki ishlar vazirligi ma'lumotlariga ko'ra, internet orqali diniy ekstremistik materiallar tarqatgan 500 dan ortiq holat aniqlangan, bu esa jamiyatda ijtimoiy nizolarni keltirib chiqargan.

Diniy dezinformatsiyaning tarqalishi. Bangladeshda o'tkazilgan tadqiqotda ijtimoiy tarmoqlarda diniy yolg'on ma'lumotlar tarqalishi natijasida ijtimoiy nizolar kuchaygani ko'rsatilgan. O'zbekistonda ham shunga o'xshash holatlar bor: 2022-yilda Telegram kanallari orqali diniy targ'ibot materiallari tarqalib, yoshlar orasida radikallashuv sodir bo'lgan. Amaliy tahlilda shuni ta'kidlash lozimki, ijtimoiy tarmoqlarning algoritmlari foydalanuvchilarning oldingi faolligiga asoslanib, diniy kontentni taklif qiladi, bu esa «filter bubble» (filtr pufagi) effektini yaratadi va foydalanuvchilarni ekstremistik g'oyalarga olib boradi.

Davr xususiyatlarini hisobga olgan holda, AI va deepfake'larning ro'li kuchaymoqda. Masalan, 2025-yilda X platformasida AI orqali yaratilgan diniy tasvirlar (masalan, musulmonlarga qarshi nafrat uyg'otuvchi suratlar) 27 milliondan ortiq interaktsiyaga sabab bo'lgan. Bu texnologiyalar diniy targ'ibotni yanada samarali qilmoqda, chunki ular real ko'rinadigan kontent yaratadi va foydalanuvchilarni manipulyatsiya qiladi.

Tahliliy Jihatlar. Diniy targ'ibotning ta'sirini tahlil qilganda, ijtimoiy-psixologik mexanizmlarni chuqur o'rganish lozim. Ijtimoiy tarmoqlarning algoritmlari foydalanuvchilarning e'tiqodlarini kuchaytirib, kognitiv bias (ongiy bias) ni yaratadi. Masalan, confirmation bias (tasdiqlash biasi) orqali foydalanuvchilar faqat o'z diniy qarashlarini tasdiqlovchi kontentni ko'radi, bu esa radikallashuvga olib keladi. Tahliliy yondashuvda shuni ta'kidlash kerakki, diniy targ'ibot ijtimoiy identifikatsiyani kuchaytiradi. Guruh ichidagi (in-group) va tashqaridagi (out-group) farqlarni kuchaytirib, nizolarni keltirib chiqaradi.

Masalan, Hindiston va Pokiston orasidagi diniy nizolarda ijtimoiy tarmoqlar ro'l o'ynagan, bu esa zo'ravonlikka olib kelgan. O'zbekistonda ham internet orqali diniy targ'ibot yoshlarning dunyoqarashiga ta'sir qilib, milliy birlikka tahdid solmoqda. Psixologik tahlilda, diniy kontentning emotsional ta'siri muhim. Videolar va suratlar orqali qo'rquv, g'azab va umid tuyg'ularini uyg'otish orqali targ'ibot samarali bo'ladi. Tadqiqotlarga ko'ra, ijtimoiy tarmoqlarda diniy postlarning engagement (qatnashuv) darajasi oddiy postlarga nisbatan 2-3 baravar yuqori. Bu esa platformalarning biznes

modeliga mos keladi, chunki yuqori engagement reklama daromadini oshiradi.

Qiyosiy Jihatlar. Qiyosiy tahlilda diniy targ'ibotning turli dinlar va mamlakatlardagi farqlarini ko'rib chiqamiz. Islomiy targ'ibotda ijtimoiy tarmoqlar rekrutlash uchun ishlatilsa, nasroniy targ'ibotda siyosiy qo'llab-quvvatlash foydalaniladi. Qiyosda, Islom mamlakatlarida (O'rta Sharq) diniy targ'ibot ekstremizmga olib kelsa, G'arb mamlakatlarida (AQSh, Yevropa) u madaniy integratsiyaga ta'sir qiladi.

O'zbekiston va Saudiya Arabistonini qiyoslaganda, O'zbekistonda diniy targ'ibot milliy qonunlar bilan cheklangan bo'lsa, Saudiyada u davlat siyosati qismi bo'lib, ijtimoiy tarmoqlar orqali tarqatiladi.

Qiyosiy tahlilda gender va yosh farqlarini ham hisobga olish lozim. Yoshlar orasida diniy targ'ibot kuchliroq ta'sir qilsa, ayollar guruhida u ijtimoiy normalarni shakllantiradi. Davr xususiyatlari bo'yicha, 2010-yillarda diniy targ'ibot oddiy postlar orqali bo'lsa, 2020-yillarda AI va video kontent orqali kuchaygan.

Xulosa. Internet va ijtimoiy tarmoqlarda diniy targ'ibotning ta'siri murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib, u jamiyatga ham ijobiy, ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Ijobiy tomondan, u diniy qadriyatlarni tarqatib, ijtimoiy birlikni mustahkamlaydi. Biroq, salbiy ta'sirlar – ekstremizm, nizolar va manipulyatsiya – dolzarb muammo bo'lib qolmoqda. Davr xususiyatlarini hisobga olgan holda, AI va yangi texnologiyalar diniy targ'ibotni yanada xavfli qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Impact of Social Media on Religious Propaganda. ResearchGate, 2025.
2. Sociological perspectives of social media, rumors, and attacks. NIH, 2023.
3. A Qualitative Study of Digital Religious Influence. MDPI, 2025.
4. Communicating the sacred in religious advertising. Taylor & Francis, 2023.
5. A content analysis of social media users' reaction to religious disinformation. UNL, 2023.
6. Why Studies of Media, Religion, and Culture Need to Pay More Attention. Brill, 2024.
7. ISIS Religious and Extremist Propaganda on Social Media. Small Wars Journal, 2020.
8. MEDIA, RELIGION AND RELIGIOSITY IN THE DIGITAL AGE. HAL, 2021.
9. Fake News and Racial, Ethnic, and Religious Minorities. UPenn, 2019.
10. Religious moderation in Instagram. ScienceDirect, 2025.
11. Tahdidlarga qarshi immunitetni shakllantirish asoslari. BuxDU, 2023.
12. Kibermakonda din niqobidagi kiberhujumlar tahdidiga qarshi kurash. IIA, 2023.
13. THE EFFECT OF VIRTUAL SOCIAL SPACE THREATS. Novateur Publication, 2024.
14. TAMADDUN NURI jurnali. Tamaddun Nuri, 2024.
15. Zamonaviy targ'ibot texnologiyalari. NamDU, 2024.
16. Axborot urushlari: kelib chiqishi tarixi. ScienceWeb, 2024.
17. Saudiya Arabistonining diniy va mafkuraviy siyosati. Bukhari, 2024.
18. Dinshunoslik fanining rivojlanishida manbashunoslik. BIMM, 2024.
19. Axborot olamidagi muammolar. In-Academy, 2023.
20. THE EFFECT OF INFORMATION TECHNOLOGIES. Novateur Publication, 2023.